

*Mara Šumanović
Dražen Rastovski
Zvonimir Tomac*

SELEKCIJA ZA ZANIMANJE RAZREDNOG UČITELJA KAO ČIMBENIK KVALITETE NASTAVE TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

1. UVOD I PROBLEM

Obrazovanje učitelja razredne nastave u Republici Hrvatskoj doživjelo je u zadnjih petnaest godina velike promjene.

Te su se promjene očitovale počevši od dvogodišnjeg učiteljskog studija koji se izvodio do 1992. godine, preko visokoškolskoga četverogodišnjega sveučilišnoga studija, do 1997., potom, visokoškolskoga stručnoga studija s pojačanim predmetom, do 2004. i konačno od 2005. godine sveučilišnoga petogodišnjeg studija, kojim se stječe zvanje magistra primarnoga obrazovanja.

Velike promjene rezultat su traganja za učiteljskim pozivom koji može udovoljiti ciljevima i zadaćama suvremene razredne nastave, u kojoj se osim poučavanja temeljnih predmeta: materinjeg jezika, matematike, prirode i društva, tjelesne i zdravstvene, likovne i glazbene kulture, uvode i strani jezik, informatika, vjeronauk. Dakle, povećava se broj nastavnih predmeta u planu i programu, a time i uslošnjava uloga razrednog učitelja.

Opravanost razrednog učitelja u radu s djecom mlađe školske dobi potvrđuje pedagoška i psihološka teorija i praksa. S druge strane iznimno je teško educirati učitelja koji bi bio spreman kvalitetno izvoditi sve navedene predmete.

Analize stanja u provedbi plana i programa temeljnih učiteljskih predmeta u praksi, ukazuju na vrlo skromnu realizaciju programa tzv. odgojnih predmeta. Upravo zbog toga sve češće je prisutan zahtjev za uvođenje predmetnih nastavnika za te predmete.

Prema našem mišljenju u ovom razdoblju razvoja učiteljskog studija događa se paradoks. Trajanje studija se produljuje, a prema zahtjevima predmetnih učitelja smanjio bi se opseg rada razrednih učitelja. Mislimo da tu treba naći razumnu mjeru te kroz studij kvalitetno pripremiti učitelja za nastavu temeljnih predmeta i omogućiti im stjecanje specijalizacije iz jednog predmeta po izboru.

Suvremena razredna nastava traži učitelja širokoga spektra znanja i zavidne razine sposobnosti i vještina iz brojnih područja ljudskoga djelovanja.

Slijedom toga učiteljski studiji imaju posebno odgovorni zadatak u selekciji i oblikovanju planova i programa za to zanimanje.

Selekcija za učiteljski poziv osnovni je problem našega rada.

Tragom dosadašnjih primjera u praksi učiteljskih studija Republike Hrvatske situacija je raznolika. Nema jedinstvenih rješenja, a niti studioznoga pristupa u skladu sa zahtjevima učiteljskog zanimanja. Različiti pristupi u procjeni znanja (iz predmeta relevantnih za studij), razine opće informiranosti i na nekim studijima provjere ponekih sposobnosti, odraz su stihijskog traganja za kvalitetnijim rješenjima.

Mišljenja smo da je iznimno važno pri selekciji za učiteljski poziv na pravi način i optimalnom mjerom vrednovati specifične sposobnosti pristupnika: motoričke, glazbene, govorne i likovne, u skladu sa zahtjevima studija.

Razredbeni postupak Učiteljskog studija u Osijeku do 2000-te godine, obuhvaćao je provjeru znanja i sposobnosti. Ukupna ocjena sposobnosti (likovnih, glazbenih, motoričkih) nosila je svega 10% u sumi bodova koju je bilo moguće postići.

Bodovi stečeni dobrim znanjima iz matematike, hrvatskoga jezika i opće informiranosti bili su dovoljni za upis na studij uz skromnu ili nedovoljnu razinu navedenih sposobnosti.

Takva praksa stvarala je probleme u svladavanju programa iz predmeta glazbena, likovna i tjelesna i zdravstvena kultura, koji zahtijevaju zavidnu razinu sposobnosti.

Zbog pojednostavljivanja postojeće procedure razredbenog postupka i ne selektivnosti provjere sposobnosti, 2001./2002. godine, na žalost, Učiteljski studij u Osijeku odlučuje se za razredbeni postupak kojim se vrednuju samo ocjene postignute u srednjoj školi iz predmeta relevantnih za studij. Prema našem mišljenju time se učinio korak unazad.

Sve veći i raznovrsniji zadaci u učiteljskom pozivu traže suptilniju selekciju, a ovakav pristup otvara vrata studija učenicima s dobrim srednjoškolskim ocjenama neovisno o stanju njihovih sposobnosti.

Poznata je činjenica da će osoba sa dobrim sposobnostima, u našem slučaju - motoričkim, biti i intrinzično motivirana i uspješna u kineziološkim predmetima tijekom studija i kao takva uspješno u praksi provoditi ciljeve i zadaće tjelesne i zdravstvene kulture.

2. CILJ RADA

Cilj rada je provjeriti koliko je ocjena iz tjelesne i zdravstvene kulture dobar kriterij selekcije za učiteljski studij.

U tu svrhu u radu će se provesti vrednovanje motoričkih i funkcionalnih sposobnosti ispitanika i utvrditi njihova ukupna prosječna ocjena, koja će se usporediti s ukupnom prosječnom ocjenom iz predmeta tjelesne i zdravstvene kulture koju su ispitanici stekli u srednjoj školi.

3. METODE RADA

3.1. Uzorak ispitanika

Ispitivanje je provedeno tijekom zimskoga semestra akademske 2004./05.godine.

Uzorak ispitanika obuhvaćao je 76 studentica prve godine učiteljskoga studija, koje su upisale studij bez provjere relevantnih sposobnosti.

3.2. Uzorak varijabli i mjerni instrumenti

Promatrane motoričke varijable su:

- brzina, koordinacija, gibljivost, eksplozivna, repetitivna i statička snaga;

Promatran funkcionalna varijabla je - aerobna izdržljivost.

Uzorak mjernih instrumenata za provjeru promatranih varijabli činili su oficijelni testovi koji se primjenjuju u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture u školama:

- taping / za procjenu brzine,
- poligon natraške/ za koordinaciju,
- pretklon raznožno/ za gibljivost,
- skok udalj s mjesta/ za eksplozivnu snagu,
- podizanje trupa/ za repetitivnu snagu,
- izdržaj u visu zgibom/ za statičku snagu.

Mjerni instrument za procjenu aerobne izdržljivosti je trčanje šest minuta.

Ocjena iz predmeta tjelesna i zdravstvena kultura iz srednje škole, predstavljala je srednju vrijednost ocjene iz svih razreda srednje škole.

3.3. Metode obrade podataka

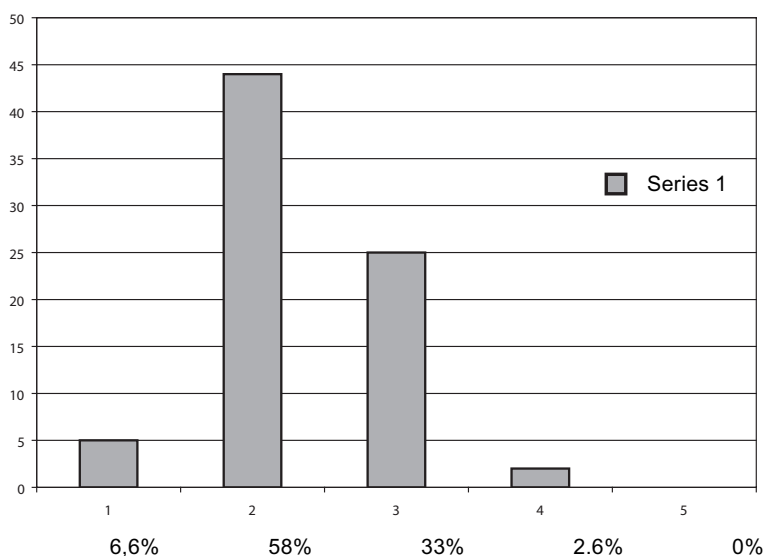
Standardnim statističkim postupcima izračunati su osnovni deskriptivni parametri varijabli: aritmetička sredina, standardna devijacija, raspon, minimalna i maksimalna vrijednost rezultata, postotak.

Procjena motoričkih i funkcionalnih sposobnosti učinjena je na način da se rezultat svake varijable uspoređivao s vrijednostima u “Normama” čime se dobila ocjena varijabli na ordinarnoj skali od jedan do pet (loše, ispod prosječno, prosječno, iznad prosječno, izvrsno).

Zatim je izračunata prosječna ocjena ukupnih motoričkih i funkcionalnih sposobnosti za pojedinca i za cijeli uzorak.

4. REZULTATI I RASPRAVA

U svrhu ovoga rada dajemo grafički prikaz aritmetičkih sredina ocjena ukupnih motoričkih i funkcionalnih sposobnosti kao i postotak ispitanika u pojedinim kategorijama ocjena koji je prikazan u stupcima.

Iz tablice je vidljivo da je gotovo je 65% studentica ispodprosječnih sposobnosti, a niti jedna izvrsnih.

Prosječna ocjena motoričkih i funkcionalnih sposobnosti promatranog uzoraka iznosi 2.31, dakle ispod prosječno.

Analiza ocjena uzorka iz predmeta tjelesna i zdravstvena kultura iz srednje škole pokazuje da je prosječna ocjena ispitanica 4,97. Ova disproporcija nije uočena prvi put u istraživanjima koja su se bavila relacijama sposobnosti i ocjene u ovom predmetu.

Ocjena iz predmeta tjelesne i zdravstvene kulture, osim procjene stanja sposobnosti, rezultat je vrednovanja i ostalih komponenti : motoričkih znanja i postignuća, odgojnih efekata rada itd. Stoga, kao takva, ne može biti pouzdan kriterij za selekciju na učiteljski studij. Praksa ukazuje, a i rezultati rada potvrđuju, da će ovako odabrani studenti imati poteškoća sa savladavanjem kineziološkog programa studija i sutra u praksi biti nedovoljno motivirani za realizaciju zadaća nastave tjelesne i zdravstvene kulture. Viša razina motoričkih i funkcionalnih sposobnosti temeljna su pretpostavka za uspješno svladavanje programa iz kinezioloških predmeta na učiteljskim fakultetima.

5. ZAKLJUČAK

Dobiveni rezultati jasno pokazuju da ocjena iz predmeta tjelesna i zdravstvena kultura, kao kriterij vrednovanja na razredbenom ispitu za učiteljski studij nije pouzdana mjera.

Zalažemo se da se u selekciji za učiteljski poziv nužno provjeravaju specifične sposobnosti, u našem slučaju motorička i funkcionalna obilježja.

Budući učitelji-magistri primarnoga obrazovanja trebali bi imati dobre sposobnosti, kvalitetna znanja i vještine kako bi uspješno realizirali brojne zadaće koje se od njih u praksi očekuju.

6. LITERATURA

1. Findak,V., Metikoš, D., Mraković, M., Neljak,B. (1996.): “Primijenjena kineziologija u školstvu/Norme”, Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
2. Mišigoj-Duraković, M. (1995.): “Morfološka antropometrija u športu”, Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
3. Mišigoj – Duraković, M. (1995.): Morfološka antropometrija u športu, Fakultet za fizičku kulturu, Zagreb
4. Mraković, M. (1992.): “Uvod u sistematsku kineziologiju”, Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
5. Mraković, M. (1997.): “Osnove sistematske kineziologije” Priručnik za sportske trenere, Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
6. Programski paket “Statistica for Windows”, verzija 5.0,
7. Šumanović, M. (1994.): “Izobrazba učitelja razredne nastave”, Zbornik radova 3. ljetne škole pedagoga fizičke kulture RH., Rovinj
8. Viskić-Štalec, N. (1997.): “Osnove statistike i kineziometrije” Priručnik za sportske trenere, Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.